

The Liverpool Goalie

Tonårstiden - en lång tunnel kantad av förväntningar, krav och normer - är något man bara överlever. I alla fall så vitt Jo kan se det. Med en överbeskyddande mor och en klasskamrat som utsett honom till personlig slav, gäller det att finna överlevnadsstrategier. Helst försvinner han in i sin halsbrytande fantasivärld och hoppas att ett åtråvärt fotbollskort med Liverpools målvakt skall lösa problemen. Men när Mari, som är lika vass på ekvationer som han, börjar i klassen tvingas han utmana sina rädslor.

"The Liverpool Goalie" attackerar med drastiskt form-språk, svart humor och framför allt ett stort hjärta den sköra tiden i våra liv som alla kan relatera till. Filmen belönades med Malmö Stads Barnfilmpris 2011. Bland annat för att "regissören lyckats fånga känslan hos barnet som gläntar på dörren till vuxenlivet."

Rekommenderad från åk 4

EN FILMHANDLEDNING AV
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

Jo är tretton och bor med sin mamma i ett tryggt norskt villaområde. Ändå har han tidigt fått lära sig att det finns all anledning att oroa sig över livet. Mamma Else tar hans temp varje dag som en besvärjelse mot allt ont. Hans pappa hann ge honom ett gott råd innan han själv halkade i duschen och dog; med ett par starka nypor behöver man inte vara rädd för något. Således övar Jo flitigt med

sina 'grippers' för att försöka övervinna sin dödsångest.

Liemannen skulle ju kunna dyka upp när som helst; när han går över gatan, medan han genar över en byggarbetsplats eller kanske värst av allt, när han spelar fotboll.

Grannfamiljen består av en fotbollstränande pappa, sonen Anders som snart är fotbollsproffs i England och hans lillebror Einar som går i Jos klass, och som är en god vän. De försöker locka Jo till träningen men han undviker skickligt allt som har med sporten att göra förutom att han maniskt samlar på fotbollskort.

Detta är också något som hela killgänget ägnar sig åt. Men trots att de länsar butiken på de glansiga samlarobjekten är det ingen som lyckats få det mest eftertraktade, Liverpools målvakt. När en kille gör en fuling och visar upp en förfalskning så blir han gruvligt bestraffad med den så kallade kokoshandsken av gängets kung, Tom Erik. Blotta tanken på den tortyren gör att Jo gör allt för att undvika att hamna i onåd. Han t o m gör Tom Eriks läxor.

Mycket kommer att förändras den dag söta Mari börjar i klassen. Inte bara luktar hon godare än alla andra tjejer. Hon delar hans intresse för ekvationer. Men medan Jo hoppas på en liten romans visar Mari att hon är en tuff och självständig tjej som inte har någon lust med fast pojkvän.

När det gyllene målvaktskortet mot alla odds plötsligt uppenbarar sig i Jos nyköpta korthög verkar en öppning vara nära. Genom att skänka Tom Erik den dyrbara bilden skulle Jo kunna köpa sin frihet, slippa tyrannin och aldrig mer behöva skriva mobbarens uppsats.

Han planerar att hålla ceremonin inför hela det samlade kompisgänget. Men när kortet ska visas upp är det

borta. Någon har stulit det! Jo kommer inte undan sitt straff. Tom Erik tvingar honom att hela nästa skoldag tala med "pipröst". Något som inte uppskattas av hans oförstående klassföreståndare.

Jo är övertygad om att det är Tom Erik som stulit det och beger sig till dennes hus för att leta. Grannpojken Einar försöker stoppa honom och erkänner att han har tagit kortet men det är försent och Jo hamnar i en spektakulär jakt när Tom Eriks pappa kommer hem och överraskar den unge inbrottsjuven. Att han i tumultet råkar ha ihjäl familjens knähund förbättrar inte situationen.

Inte ens när Jo försöker beveka Tom Erik med den äkta bilden, som till slut dyker upp, lyckas han undgå sitt öde. Tom Erik river iskallt sönder kortet med hänvisning till dess numera devalverade värde på marknaden. Helt plötsligt finns det i vartannat paket. Jo står åter i skuld och tvingas bli Tom Eriks personliga 'slav'.

Det har nu börjat florerat ett rykte om att Anders, det blivande fotbollsproffset, inte har klarat pressen på fotbollsläget. Istället har han "tagits in på psyket" och återvänt hem för att vila. Hemligheten läcker ut och Tom Erik är inte sen att starta en ny mobbningskampanj, där Anders yngre bror Einar hamnar i skottgluggen.

När Jo hör Tom Eriks elaka insinuationer mot Einar blir detta droppen. Jo slänger en blöt tavelsvamp i nacken på Tom Erik och tar sedan fast hans hand med sina vältränade nypor och vägrar att släppa förrän Tom Erik lovar (med pipig röst) att aldrig plåga någon mer.

Jos mor övervinner sin fotbollsfobi och ger sonen ett par fotbollsskor. Självt nöjer han sig med att sitta som målvaktsreserv på bänken. Men när ordinarie blir skadad är det bara att rycka in. Med fasa ser han motspelaren närma sig honom. Han går ut och möter skottet, och han fångar bollen med sina vältränade händer!

Tonåren - en tid att överleva

Jo har precis landat i tonårlandet, i glappet mellan barn och vuxen. Och det är tufft. Hans överbeskyddande mamma har gjort honom harig och livrädd för allt. Hen-

nes sätt att måla upp världen som en enda stor dödsfälla har präglat hans syn på tillvaron så att varje dag framstår som ett kamikazeprojekt. Man kan ju störta ner för trappan och bryta nacken, hamna i dåligt sällskap, drabbas av 'mobilt cancer' eller den ultimata skrällen, bli tvillingpappa vid tretton! Sådant har hon läst om.

Men det är inte dessa hjärnspöken som är det värsta. Medan han oroar sig för att blixten ska slå ner genomliden han en verklig, konkret kamp i skolan som Tom Eriks mobboffer. En fruktansvärd situation där Jo tvingas göra Tom Eriks läxor och skoluppgifter. Det enda Jo vinner på det hela är en tidsfrist inför den oundvikliga fysiska bestraffningen. Jo har också blivit en allmän driftkucku, där man skämtsamt kallar honom bög och driver med honom på alla sätt.

- På vilket sätt begränsas Jos liv av hans mammas oro? Hur tar man ansvar för sitt barns säkerhet på ett rimligt sätt samtidigt som man låter det bli vuxet och självständigt? Vilken roll spelar Mari för att förlösa Jo och ge honom mer självförtroende?

Det är med stoisk uthållighet och pragmatism som Jo bemöter de olika graderna av trakasserier. Ibland skojar han med i bögskämten och medger att han på helgerna klär sig i damunderkläder och sjunger slagvers. Sin gisslansituation gentemot Tom Erik hanterar han med visst jämnmod och en liten revansch får han då han skriver en uppsats i Tom Eriks namn med titeln "Om känslor". Och denne tvingas läsa högt ur den för hela klassen medan läraren lyriskt lyssnar på det poetiska språket. Inte helt i linje med Tom Eriks image.

- Fenomenet att hitta på "lekar" som urartar och blir olika sätt att visa makt förekommer på många skolor. Kung och slav, eller slavleken kallas en som påminner om filmens överenskommelse mellan Tom Erik och Jo. Det vill säga en elev tvingas utföra tjänster, kanske till och med stjäla för någon annans räkning. Mobbing kan definieras ur otaliga perspektiv och ta sig olika uttryck. Hur

ser mobbningen av Jo ut i skolan? Hur utvecklas maktbalansen mellan Tom Erik och Jo, och hur tacklar Jo situationen? Hur definierar ni själva mobbning? Vilka olika schatteringar finns mellan en konsekvent subtil uteslutning ur gemenskapen och regelrätt våld? Griper ni själva in om ni märker att någon mobbas i er omgivning? Vad kan man ta för första steg? Vilket ansvar har vuxna att se när barns relationer går snett? Vilket ansvar har skolan?

- En definition, som bland annat nätverket Friends beskriver som utmärkande, är att det handlar om en systematisk kränkning. Jo är på något sätt lovligt villebråd från olika håll. Det råder en slags konsensus kring honom som legitim hackkyckling. Vidare ser man i killgänget att det råder hierarkier och att ledarmobbaren är beroende av sina trogna vapendragare som bekräftar den rätt han själv tagit sig. Varför finns det alltid någon i varje klass som råkar ut för detta? Vilka mekanismer tror ni bidrar till att mobbning uppstår?

- Jo är en grubblande trettonåring som, trots att han tycker att livet verkar livsfarligt, har en rätt krass syn på tillvaron. Han tycker att det är befängt att man totar ihop en massa ungdomar i samma ålder under skolans tak. Alla är ju så olika och utvecklas individuellt. "Vad är det egentligen med staten, vill de producera förlorare?". Jos syn på skoltiden, särskilt högstadiet är inte vidare ljus. Hur funderar ni kring tonårstiden? Prestationskraven ökar samtidigt som man ska vara socialt välanpassad och lyckad. Är det som Jo menar rimligt - att han ser den här tiden som något som man ska genomlida - för att man senare i livet skall kunna se på det med distans?

- "Hellre ett blått öga än att förlora sin självrespekt." Mari tycker att Jo är alldeles för undflyende mot Tom Erik. Själv är hon beredd att ta strid, beskydda den som är utsatt och kanske till och med gå till rektorn och berätta om mobbningen om så behövs. Att själv riskera represalier skulle aldrig hindra henne. Detta får Jo att reflektera över hur han själv agerar och stärker honom i beslutet att sätta stopp för Tom Erik. Hur tänker ni kring dilemmat självbevarelsedrift kontra självrespekt? När är man villig att ge avkall på det ena eller andra?

- Många filmer i skolmiljö tar upp ämnet mobbning. I några, som "Låt den rätte komma in", "Klassen" eller "Ondskan" blir det en kamp på blodigt allvar. Medan andra filmer som "Welcome to the Dollhouse" eller "Torkel i knipa" attackerar det svåra ämnet med satir och humor. "The Liverpool Goalie" har också den en drastisk svartsynt humor där den hårda jargongens vassa kanter slipas av med en varm inramning. Det är givetvis ett vanskligt grepp att skämta om övergrepp och ungas utsatthet. Hur tycker ni att det fungerar? Är det ett lättvindigt sätt att beskriva ett svårt ämne, eller en bra ingång till något som är svårt att prata om?

Fotbolls(mar)drömmar

"Du spelar väl fotboll?". Jo inser omöjligheten i att besvara Maris fråga med att han inte törs och skyller istället på att han ådragit sig en målvaktsskada som kräver operation. Fotbollen finns ständigt närvarande i Jos liv vare sig han vill eller inte. Grannen tjarar på att han borde träna istället för att grubbla så mycket, trots att de bägge vet att han i så fall knappast kommer att lämna avbytarbänken.

Det idoga samlandet av fotbollsspelarkort är på sätt och vis ett substitut medan grannpojken Anders lovande fotbollskarriär i England är en påtaglig dröm. Det är åtminstone vad alla tror. Istället visar det sig att den unge fotbollshjälten inte har pallat trycket utan lämnat träningslägret på grund av psykisk stress. En pinsam historia som hans pappa inte vill ska komma ut.

Det finns nog ingen sport som är så universell och i grunden demokratisk som fotbollen. En boll och man kan spela var som helst. I slummen eller på påkostade arenor. Men fotbollen har också ett elitistiskt perspektiv som gör sig påmint i tidiga år. Redan i sjuårsåldern börjar elitklubbar toppa sina lag för att bli framgångsrika vilket krossar drömmarna för de som inte är absolut bäst. Många föräldrar driver sina barn hårt för att de ska prestera bättre även om forskning visar att det inte finns något klart samband mellan tidig satsning och en given karriär.

- Både forskning och erfarenhet visar att en bred rekryteringsbas är bättre i längden. Att ge fler barn mycket träningstid blir mer demokratiskt och ger bättre utdelning.

Vad tycker ni om att det ofta satsas på de bästa spelarna väldigt tidigt? Finns det ett elitistiskt tänkande kring ungas fotbollsträning, eller får alla vara med? Vilka erfarenheter har ni själva? Med tanke på Anders i filmen, hur ser ni på föräldrarnas roll i barn och ungdomars träning? Vilken möjlighet har man att säga nej och kräva att få utöva sin sport utifrån egen lust och ambition?

- Det finns nog ingen sport som är så förknippad med drömmar som fotbollen. Hur många barn drömmer inte om att få bära Barcelonas blå-röda tröja eller ser för sitt inre hur de räddar den sista straffen i ett stort mästerskap? Några går seriöst in för att bli professionella och tränar hårt redan i unga år. Andra kanske bara drömmer, även om de som Jo knappt sätter sin fot på en plan. Denna dröm delar de med otaliga föräldrar som i sin avkomma ser en blivande Maradona, Zlatan eller Messi (och den ekonomiska trygghet det skulle innebära).

Denna vision har skapat regelrätta problem vid ungas matcher där uppeldade föräldrar tappat koncepterna och burit sig illa åt. Skånes fotbollsförbund har bland annat utfärdat några budord för att stävja detta beteende. Föräldrar uppmanas att hålla sig lugna, respektera domarnas beslut och fråga barnen om de haft roligt istället för att prata resultat.

- Anders far drömmer om att hans son en dag kommer att pryda ett av fotbollsspelarkorten. Och Jo ser sig själv signera proffskontrakt och som målvakt på ett av de mest eftertraktade korten. Hur ser fotbollsdrömmarna ut och varför tenderar de att förlora sin förankring i verkligheten? Diskutera vilka negativa sidor som finns med en tidig

hård satsning, inte minst från ivriga föräldrar? Diskutera också de goda och positiva aspekterna av fotbollen. Fotbollen som enande kraft, forum för gemenskap, glädjekälla och en chans att bryta med dåliga ekonomiska eller sociala förhållanden.

- Killar förväntas ha en 'fotbollsgen' medan det fortfarande finns fördomar mot tjejer som spelar och satsar. Varför förväntas alla killar vilja spela fotboll medan tjejer som spelar fotboll "är flator?" I filmen framkommer några cementerade föreställningar om förhållandet till sporten. En känd sportkommentator ventilerade nyligen att fotboll är för komplicerat för tjejer. Vilka fördomar finns fortfarande mot tjejfotboll?

Tänk om - flykten från verkligheten

Rädslan för livet och mycket tid i ensamhet har gett Jo tid att grubbla. Det finns knappt en tanke som inte har flera potentiella händelseutvecklingar med vitt skilda konsekvenser. Detta 'tänkbara' tenderar också att bli väldigt dramatiskt med en betoning på 'the worst case scenario'.

"The Liverpool Goalie" är linjärt berättad men gör små filmiska utsvävningar genom Jos tankar och dagdrömmar. Exempelvis illustreras hans papps död med hur denne faller ihop knall och fall i duschen och dramatiskt drar med sig duschdraperiet. I en sekvens travas några av Jos rädslor i ett collage där han blir överkörd av en truck, ramlar ner i byggrop eller helt enkelt störtar utför en trappa. Särskilt djupt sitter skräcken för att sluta sina dagar på en fotbollsplan. Mosad under sina motspelare.

När Anders pappa föreslår att Jo borde träna, far fantasin iväg och han ser hur hans misslyckande slutar i droger och kriminalitet. Och vad skulle hända om han vägrade göra Tom Eriks läxor? Han skulle med sitt kala huvud vara tvungen att leva på Grönland där man bär luva, och mor-san hans skulle suppa ner sig.

Filmen utspelar sig i ett medelklasspråkigt villaområde som fond till en mer surrealistisk historia. "The Liverpool Goalie" har onekligen hämtat inspiration från den amerikanska serievärlden (exempelvis Familjen Simpson och South Park) där man låter det bisarra och nördiga bli norm. Liksom filmens estetik, med "fast motion", halsbrytande kameravinklar, förvridna perspektiv och extrema inzoomningar, onekligen för tankarna till ett formspråk typiskt för amerikanska indie- och collegefilmer eller teveserier.

- Vad skulle det innebära om Jo tog kontakt med sin stora kärlek Mari? I ett av flera scenarier blir han avvisad, livet förlorar sin mening, han hamnar på sinnessjukhus, förvandlas till en psykopat med hämndbegär och går bärsärkagång med ett automatvapen. Tom Eriks terror ger Jos fantasi näring och han ser framför sig braskande rubriker om hur Tom Erik hittas kokoshandskemördad utan huvud. Och hur en uppgörelse med Tom Eriks far slutar i en regelrätt shoot-out med alla tänkbara actionfilmsgrepp. Hur varvar filmen sin realistiska berättartone med det fantastiska, drastiska och i det närmaste surrealistiska? Hur fungerar humorn kontra allvaret?

- Vissa av scenerna leker både med välkända samhällsfenomen, etablerade filmklichéer och stereotyper. När Jo blir ännu ett misslyckat exempel på norsk hälsovård och

förvandlas till kallblodig mördare, går tankarna både till spektakulära skolskjutningar men också till filmer om dessa fenomen. Hårdrocken (enligt vissa roten till allt ont) dånar, medan Jo i svart långrock stormar fram i en korridor med maskingevär för att hämnas sin plågoande. En kort sekvens från ett fängelse liknar mer ett amerikanskt dito än ett norskt, och duschscenen där Jo uppmanas ta upp tvålen medan de andra muskulösa fångarna flinar, känns igen och insinuerar sexuellt våld och övergrepp bland fångarna. Vilka filmgenregrepp kan ni identifiera i "The Liverpool Goalie"? Vilka filmstereotyper och klichéer roar man sig med att låna?

Filmens unga lever till stor del i en egen värld utan vuxnas insyn. Jos mamma är mer än lovligt förmanande och skulle säkert ha velat att han bar cykelhjälm dygnet runt. Men med de verkliga problemen står han ensam. I många lägen behandlar hon honom som ett litet barn och vet inte hur hon skall kommunicera. Einar och Anders pappa är förblindade av fotboll och av sonens utstakade karriär, och förtränger att det skulle finnas psykiska problem i vägen. Grannen Steinar, som ironiskt nog är psykolog, är ett kapitel för sig i sina ansträngda pedagogiska försök att antyda att han och Jos mamma har en relation.

- Även om de flesta vuxna skildras i en slags skrattspegel i samförstånd med den unga publiken, så står det klart att de vuxna fallerar att överhuvudtaget förstå eller kommunicera med sina barn och hellre snurrar in sig i knepiga omskrivningar. Fundera över hur vuxenvärlden skildras i filmen? Hur beskrivs kommunikationen mellan vuxna och barn? Finns det någon vuxen som barnen har förtroende för?

Boktips

Angeläget om maktlekar - en antologi av Jenny Klefbom, Esbjörn Larsson, Peter Gill, Cecilia Brusewitz & Amir Srebrenikovic.

Produktionsuppgifter

Norge 2011

Originaltitel: **Keepern' til Liverpool**

Producent: **Håkon Øverås**

Manus: **Lars Gudmestad efter Lars Mæhles bok**

Regi: **Arild Andresen**

Foto: **Gaute Gunnari**

Klippning: **Jon Endre Mørk**

Musik: **Aslak Hartberg**

Scenografi: **Daniel Røset**

Roller

Jo Istad - Ask von der Hagen

Mari - Susanne Bocher

Mamma Else - Andrine Sæther

Tor Erik - Jostein Skraner Brox

Tor Eriks pappa - Kåre Conradi

Einar - Mattis Asker

Steinar - Kyrre Hellum

Läraren - Tore Sagen

Tekniska uppgifter

Speltid: 90 min

Format: dvd

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 15 mars 2011 (BUFF)

Distribution

Swedish Film Vretenvägen 12, 171 54 Solna Strand tel 08-445 25 50
vx / 08- 509 025 07 www.swedishfilm.se

Redaktion: Andreas Hoffsten Film i hela landet, Svenska Filminstitutet, november 2011